

Sadržaj

Uvod	5
Vođa pravovjernih - Omer ibn Abdulaziz - PRVO POGLAVLJE	11
Drugo: Okolnosti koje su utjecale na formiranje ličnosti Omera ibn Abdulaziza:.....	16
Porodično okruženje	16
2. Ljubav ka znanju i hifzu Kur'ana Časnog	17
3. Društveno okruženje	19
4. Odgoj u društvu medinskih velikih fakiha i učenjaka	20
Treće: Omerov profil učenjaka	23
Četvrto: Omer u vrijeme El-Velida ibn Abdulmelika	24
Namjesništvo nad Medinom.....	25
Medžlisu-šura Omera ibn Abdulaziza: Vijeće desetorice fakiha Medine	25
Tužni događaj i Omerovo iskušenje	27
Muzahimova opomena Omeru	28
Omer ibn Abdulaziz i Hadždžadž	28
Povratak u Damask	29
Savjetovanje halife	30
Omerov stav u vezi haridžija	32
Savjetovanje El-Velida u vezi sina	32
Peto: Omer ibn Abdulaziz u vrijeme halife Sulejmana ibn Abdulmelika	32
Razlozi Sulejmanove pažnje prema Omeru	33
Omerov utjecaj na Sulejmana u donošenju reformatorskih odluka	33
Neslaganje sa Sulejmanom u vezi nasljeđivanja	34
Neodobranje Sulejmanovog načina udjeljivanja	35
Borba protiv nepravde	35
„Sve na dunjaluku jedno drugo jede“	36
„Protiv tebe svjedoci na Sudnjem danu“	36
Zejd ibn el-Husejn ibn Ali i halifa Sulejman	36
Šesto: Halifa Omer ibn Abdulaziz	38
Metod Omerove vladavine	40
Privrženost Kur'anu i sunnetu	42
Princip šure	43
Pravda u državi	45
Ispravljanje nepravdi u njegovoj politici	46
Vraćanje prava onima kojima i pripadaju	53

Smjena svih nepravednih namjesnika i upravitelja.....	54
Ispravljanje nepravdi prema podanicima.....	55
Zaštita zimmija.....	57
Pravda za stanovnike Semerkanda.....	59
Lahkoća i brzina.....	60
Ukidanje taksi.....	61
Ispravljanje nepravdi i zekat.....	62
5. Ravnopravnost.....	64
6. Sloboda.....	66
Sloboda ideje i vjeroispovijesti.....	66
Politička sloboda.....	67
Lična sloboda.....	68
Sloboda trgovine i profita.....	68
DRUGO POGLAVLJE.....	71
Ličnost Omera ibn Abdulaziza i primjeri obnove.....	71
Prvo: Najvažnije osobine.....	71
Najvažnije osobine Omera ibn Abdulaziza.....	72
Strah od Allaha, dželle šanuhu.....	72
Omerov asketizam.....	73
Omerova skrušenost.....	76
Njegova bogobožnost.....	78
Njegova blagost, širokogrudnost i praštanje.....	80
Omerov sabur.....	81
Odlučnost i opreznost.....	82
Pravednost.....	83
Omerova pobožnost i Allahovo, dželle šanuhu, primanje dova koje je upućivao.....	84
Drugo: Svijetli primjeri obnove:.....	85
1. Omerov reformističko-obnoviteljski angažman.....	87
Oživljavanje naređivanja dobra i zabranjivanja zla.....	89
2. Uslovi i osobine obnovitelja.....	91
Čistoća vjerovanja i zdrav program djelovanja.....	91
Posjedovanje znanja.....	91
Obnova obuhvata promjenu razmišljanja i ponašanja jednog društva.....	92
Opća korist za sve koji žive u datom vremenu.....	93
3. Hadis: <i>Allah će svakih stotinu godina poslati onoga koji će obnoviti vjeru ljudima</i>	93

TREĆE POGLAVLJE	97
Omer ibn Abdulaziz i akida Ehli sunneta	97
Prvo: Tevhidu-l-uluhijje - izdvajanje Allaha, dželle šanuhu, u obožavanju	97
Dova	98
Zahvalnost	100
Tevekkul	100
Strah i nada.....	101
Drugo: Omer ibn Abdulaziz i Allahova lijepa imena.....	102
Treće: Omer ibn Abdulaziz i Allahova, dželle šanuhu, svojstva	105
Četvrto: Omerova zabrana obavljanja namaza na grobovima	106
Peto: Razumijevanje vjerovanja - imana.....	107
Šesto: Vjerovanje u Sudnji dan	109
Sedmo: Pridržavanje Kur'ana, sunneta i prakse pravednih halifa:	115
Osmo: Stav Omera ibn Abdulaziza prema ashabama i onome što se dešavalo između njih	118
Deveto: Omer ibn Abdulaziz i ehli bejt - Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica	119
ČETVRTO POGLAVLJE	123
Stav Omera ibn Abdulaziza spram haridžija, ši'ija, kaderija, murdžija i džehmija	123
Prvo: Haridžije (ustanici, buntovnici)	123
Drugo: Ši'ije.....	131
Treće: Kaderije u vrijeme halife Omera	133
Kaderije.....	133
Nastanak ideje kaderija u islamu.....	133
Nastanak i širenje kaderija	134
Pojava prvih kaderija.....	134
Glavni predstavnici prvih kaderija	135
Omer ibn Abdulaziz i Gajlan ed-Dimeški.....	136
Nivoi vjerovanja u određenje.....	138
Četiri nivoa određenja:.....	139
5. Značenje pojmova <i>kada'</i> i <i>kader</i>	141
6. Zadovoljstvo Allahovim, dželle šanuhu, određenjem	142
Četvrto: Murdžije	143
Peto: Džehmije	146
Šesto: Mu'tezilije.....	149
Od haridžija.....	150
Od kaderija	151
Od džehmija.....	152

PETO POGLAVLJE 155

Društveni, naučni i misionarski život Omera ibn Abdulaziza.....	155
Prvo: društveni život - briga o djeci i porodici	155
Druženje sa Kur'anom Časnim.....	155
Savjetovanje	156
Podsticanje na toleranciju i lijepo mišljenje.....	156
Blagost i razuman dijalog.....	156
Pravednost	157
Razvoj pozitivnih osobina.....	158
Skromnost i umjerenost.....	158
Obrazovanje.....	160
Važnost odabira dobrog učitelja	161
Definisanje plana i programa	161
Određivanje metoda nastave.....	162
Tačno određivanje vremena i prioriteta nastave	162
Faktori nastave.....	163
Učinci Omerove metode poučavanja	163
Ibadet i plač	164
Njegovo znanje i razumijevanje	164
Podsjećanje na smrt	165
Postojanost u vjeri i predanost istini	165
Bolest i smrt.....	166
Omerov život s ljudima:.....	167
Reforma društva	167
Opominjanje ljudi Ahiretom	170
Ispravljanje pogrešnih shvatanja.....	171
Osuda plemenske povezanosti	173
Zabrana ustajanja.....	175
Ukazivanje poštovanja zaslužnim ljudima:.....	176
Veličina čovjeka je u malom jeziku i srcu	177
Siromašna Egipćanka i halifa Omer	178
Halifin odnos prema muslimanima u zarobljeništvu.....	179
Izmirenje dugova prezaduženima	180
Vijest o slijepom zarobljeniku u rukama Bizantinaca.....	180
Kćerke Iračanke kojima je halifa Omer odredio dio iz Bejtul-mala.....	181
Oživljavanje sunneta davanjem poklona	182
Pomaganje potrebnih kako ne bi prosili.....	182

Isplaćivanje mehra iz Bejtu-l-mala	183
Brisanje razlika između društvenih staleža.....	183
Snažan osjećaj odgovornosti prema svim članovima društva.....	184
Pomaganje starom i siromašnom zimmiji (Jevreju ili kršćaninu)	185
Halifa Omer jede hranu ehli kitabija (kršćana i Jevreja)	185
Omer ibn Abdulaziz i pjesnici	186
Halifa Omer i pjesnik Sabik el-Berberi	189
Halifa Omer i pjesnik Dukejn ibn Redža'.....	192
Odlike Omerovog programa društvene promjene.....	193
Uzor.....	193
Postepenost.....	193
Poznavanje ljudske psihe.....	194
Razumijevanje prioriteta.....	194
Jasne metode reformizma.....	194
Njegovo pridržavanje Kur'ana i sunneta	194
Drugo: Omer ibn Abdulaziz i učenjaci	195
Savjetovanje i podsjećanje na odgovornost.....	198
Učenjaci kao namjesnici i upravitelji.....	199
Treće: Škole u vrijeme Omera ibn Abdulaziza i emevijske države	200
Najvažnije škole	201
Škola u Šamu	201
Ebu Idris el-Havlani.....	201
Kabisa ibn Zu'ejjib ed-Dimeški	202
Redža' ibn Hajveel-Felestini.....	202
Mekhul eš-Šami ed-Dimeški.....	203
Omer ibn Abdulaziz	203
Bilal ibn Sa'd es-Sekuni	203
Medinska škola	204
Mekkanska škola.....	204
Mudžahid ibn Džebr el-Mekki	205
'Ikrime, Ibn Abbasov štićenik.....	206
'Āta ibn ebi Rebah.....	206
Škola u Basri.....	207
Muhammed ibn Sirin el-Basri.....	207
Katade ibn Di'ame es-Sedusi.....	208
Kufska škola.....	209
'Amir ibn Šurahbil eš-Ša'bi	209
Hammad ibn ebi Seleme	210

Škola u Jemenu	210
Tavus ibn Kejsan	210
Vehb ibn Munebbih	211
Egipatska škola	213
Škola Sjeverne Afrike	213
Četvrto: Tabi'ini i tefsir Kur'ana Časnog	214
Tumačenje Kur'ana Kur'anom	214
Tumačenje ajeta ajetom sličnog po značenju i izrazima	215
Tumačenje ajeta na osnovu konteksta	215
Detaljno tumačenje sažetog	215
Tumačenje općenitog specifičnim	216
Tumačenje značenjem koje se podrazumijeva	216
Objašnjenje dvosmislenih pojmova	216
Objašnjavanje nerazumljive riječi ili značenja	217
Tumačenje Kur'ana hadisom	217
3. Tumačenje Kur'ana Časnog izrekama ashaba	219
4. Arapski jezik	222
5. Idžtihad	222
Peto: Napori Omera ibn Abdulaziza i tabi'ina u očuvanju sunneta	223
Omerov metod u sakupljanju i zapisivanju hadisa	226
Pažljiv izbor onih kojima je povjerio ovaj zadatak	226
Insistiranje na popisivanju svih hadisa	226
Provjera vjerodostojnosti hadisa	227
Posljedice sabiranja i zapisivanja hadisa	227
Napori tabi'ina u službi sunneta	228
Ispitivanje seneda hadisa	228
Uspostava naučnih skupova (halke)	229
Principijelnost u prenošenju hadisa	229
5. Odgovaranje na pitanja i davanje presuda	230
Utvrđivanje statusa prenosioca	231
Šesto: Program duhovnog čišćenja i moralnog uzdizanja kod tabi'ina - Škola Hasana el-Basrija	231
Utjecaj koji je Hasan el-Basri ostavljao u ljudskim srcima	232
2. Odlike sunnitskog tesavvufa kod Hasana el-Basrija	234
Bezosjećajno, zamrlo srce i njegovo oživljavanje	234
Često podsjećanje na smrt	236
Posjeta mezarju i razmišljanje o stanjima umrlih	237
Podsticanje na iskrenost, pokornost Allahu, dželle šanuhu	239
Iskrenost	239

Pokornost Allahu, dželle šanuhu.....	240
Znanje i učenjaci.....	243
Zabrana vezanja za dunjaluk i pokudenost oholosti.....	243
Zabrana oholosti.....	243
Najpoznatiji učenici Hasana el-Basrija.....	244
Ejjub es-Sihtijani.....	244
Stavovi i izreke Ejjuba es-Sihtijanija.....	244
Stav prema novotarima i sljedbenicima strasti.....	245
Želja za susretom sa braćom po vjeri.....	245
Ibadet.....	245
Skromnost.....	245
Hasan el-Basri i Ejjub es-Sahtijani.....	246
Malik ibn Dinar.....	246
Muhammed ibn Vasi'.....	247
Hasan el-Basri i mu'tezilije.....	248
5. Pravedni vladar u očima Hasana el-Basrija.....	251
6. Hasan el-Basri opisuje dunjaluk Omeru ibn Abdulazizu.....	253
7. Stav Hasana el-Basrija prema ustancima u njegovo vrijeme.....	254
8. "Kako ljudi mogu zalutati, a među njima je ovakav čovjek?".....	256
9. Smrt Hasana el-Basrija.....	257
Sedmo: Omer ibn Abdulaziz i opsada Konstantinopolja.....	258
Osmo: Univerzalno misionarsko djelovanje.....	261
Donošenje zakona o plaćanju misionara.....	261
Podsticanje učenjaka na širenje znanja.....	262
Ukazivanje na važnost znanja.....	263
Slanje pobožnih učenjaka i misionara u Sjevernu Afriku.....	263
Isma'il ibn Ubejdullah ibn ebi-l-Muhadžir.....	264
Bekr ibn Sevade el-Džuzami.....	265
Džu'sel ibn 'Ahan er-Ru'ajni el-Kitbani, Ebu Se'id.....	265
Hibban ibn Džebele el-Kureši.....	265
S'ad ibn Mes'ud et-Tudžibi, Ebu Mes'ud.....	266
Talk ibn Dža'ban el-Farisi.....	266
Abdurrahman ibn Rafi' et-Tenuhi, Ebu el-Džehm.....	266
Abdullah ibn el-Mugire ibn ebi Berde el-Kinani.....	267
Abdullah ibn Jezid el-Me'arifi el-Hubuli, Ebu Abdurrahman.....	267
Vehb ibn Hajj el-Me'afiri.....	268
Omerova pisma susjednim vladarima.....	269
Podsticanje na primanje islama.....	269

Poboljšanje stanja zimmija	270
ŠESTO POGLAVLJE.....	271
Ekonomske reforme u vrijeme Omera ibn Abdulaziza.....	271
Prvo: Ciljevi Omerove ekonomske politike.....	272
Preraspodjela prihoda i državnih resursa.....	272
Ukidanje elitizma.....	272
Pojačana socijalna briga i pomoć siromašnim	273
Ekonomski napredak i socijalno blagostanje.....	274
Drugo: Metode kojima je halifa Omer ostvario ekonomske ciljeve	275
Povoljna klima za progres	275
Novi odnos prema poljoprivredi	276
Zabrana prodaje zemlje na koju se daje porez.....	276
Zaštita poljoprivrednika i smanjenje taksi.....	277
Naseljavanje i kultivisanje zemlje.....	279
Halifa Omer i 'hima'	280
Izgradnja objekata od opće koristi	280
Treće: Omerova ekonomska politika prihoda	281
Zekat	281
Džizja	283
Porez - 'harač'.....	285
Desetina - 'ušūr'	286
Ukidanje dodatnih nameta u poljoprivrednom sektoru.	286
Ukidanje taksi i carina.....	286
Zabrana upotrebe sile prilikom ubiranja poreza od trgovaca i ostalih	287
Zabrana davanja poklona i novčanih nagrada trgovcima iz državne kase.....	287
Plaćanje dugova.....	287
Standardizacija mjernih jedinica.	288
Zabrana bavljenja trgovinom namjesnicima i državnim radnicima.....	288
Zabrana monopola i povlaštenog položaja u trgovini.....	288
Petina ratnog plijena i danak.....	288
Četvrto: Javna potrošnja.....	290
Socijalna skrb.....	290
Pomaganje siromašnih i nevoljnika	290
Pomaganje prezaduženih	291
Pomaganje i briga o zatvorenicima	292
Pomaganje putnika namjernika.....	292
Otkup iz ropstva	293

Finansijski monitoring.....	294
Nadzor i kontrola troškova državne administracije	295
Kontrola vojnih troškova.....	295
SEDMO POGLAVLJE.....	297
Pravosudni sistem u vrijeme Omera ibn Abdulaziza	297
i njegove pravne presude	297
Prvo: O sudstvu i svjedočenju	297
Osobine sudije	297
Nadležnost sudije.....	298
Blagost prema neuračunljivim osobama i zabrana kažnjavanja u ljutnji.....	299
Bolje je greškom osloboditi nego nepravedno kazniti	300
O postupanju na osnovu pretpostavke ili ličnog dojma.....	300
Zabrana davanja poklona namjesnicima i sudijama	301
Poništenje presuda koje su u suprotnosti sa Šerijatom	302
O ispunjenju preuzetih obaveza	302
Pribavljanje dokaza i odgađanje presude.....	302
Briga o izgubljenim kamilama	302
O napuštenoj i ostavljenoj djeci	303
Drugo: O odmazdi	303
Biranje između odmazde, oprosta i krvarine	303
Čekanje nasljednika ubijenog da poraste	303
Oprost od strane nekoliko nasljednika poništava odmazdu	303
Odmazda nakon uzimanja krvarine	303
O ubijenom za kojeg se ne zna ko je njegov ubica	304
Smrt u gužvi	304
Treće: O krvarinama	304
Vrijednost krvarine (otkupnine ili odštete)	304
Odšteta za jezik.....	304
Odšteta za gubitak glasa i povrede grla.....	305
Odšteta za spolni organ	305
Odšteta za povredu medice kod žena.....	305
Visina odštete za gubitak nosa	305
Odšteta za uši	306
Odšteta za nogu.....	306
Odšteta za povredu između očiju.....	306
Odšteta za povredu brade	306
Odšteta za prste	307

Odšteta za nokat.....	307
Četvrto: O šerijatskim kaznama.....	308
Važnost poštivanja šerijatskih kazni.....	308
Obaveza izvršenja šerijatske kazne nakon što dospije na sud.....	308
Više od jedne kazne nad jednim počiniteljem.....	308
Odsijecanje udova i razapinjanje zločinca tek nakon halifine dozvole.....	308
Za izvršenje šerijatske kazne uslov je da počinitelj bude musliman.....	309
Izvršenje kazne nad ocem koji potvori sina.....	309
Optužba protiv kršćanke udate za muslimana.....	310
Žena optužuje čovjeka za silovanje bez svjedoka.....	310
Kradljivac i odsijecanje ruke.....	311
Pljačkaš grobova se kažnjava odsijecanjem ruke.....	311
Kazna za pijanstvo po drugi put.....	311
Kazna za onog koji posluhuje alkohol.....	311
Uništavanje posuda u kojima se nalazi alkohol.....	312
Uvoz alkohola.....	312
Kazna za bavljenje sihrom.....	312
Pokajanje otpadnika od vjere.....	313
Način pokajanja otpadnika od vjere.....	313
Kazna za otpadnicu od vjere islama.....	314
Peto: Ta'zir - diskreciona kazna.....	314
Bičevanje.....	314
Zabrana kažnjavanja na temelju sumnje i optužbe.....	315
Zabrana poistovjećivanja kazne sa šerijatskim propisima.....	316
Šesto: O zatvorenicima.....	316
Ubrzavanje postupka u vezi osumnjičenih.....	316
Briga o zatvorenicima.....	317
Poseban zatvor za žene.....	317
Sedmo: O propisima vezanim za ratno stanje i borbu.....	318
Starosna dob.....	318
Vojni kodeks.....	318
Straža i granična služba.....	318
Borac i sloboda u imetku.....	318
Prodaja konja neprijatelju.....	319
Otkup muslimanskih zarobljenika bez obzira na cijenu.....	319
Otkup muškarca, žene, slobodnog čovjeka i roba.....	319
Zabrana ubijanja zarobljenika.....	320
Osmo: O braku i razvodu.....	320

Udaja žene koja nema skrbnika.....	320
Dvojica skrbnika istovremeno udaju istu ženu.....	320
Ženidba nakon počinjenog bluda.....	320
Udaja žene čiji muž je u zarobljeništvu	321
Status udate žene čiji muž je nestao	321
Rastava braka prije osamljivanja zbog bolesti muža i mehr.....	321
Da čovjek uslovljava nešto za sebe prilikom udaje njegove kćerke	322
Rastava braka u šali je ozbiljna.....	322
Razvod braka pod prisilom	322
Polovični razvod braka	322
Ustupanje prava ženi na razvod braka.....	323
Žena koja je udata za nevjernika prima islam	323
Odsutnost muža.....	324
OSMO POGLAVLJE	325
Državna administracija u vrijeme halife Omera ibn Abdulaziza.....	325
Prvo: Omerovi namjesnici i upravitelji.....	325
El-Džerrah ibn Abdullah el-Hakemi, namjesnik Horasana i Sidžistana	325
Adijj ibn Ertā' el-Fezari, namjesnik Basre	326
Abdulhamid ibn Abdurrahman ibn Jezid ibn-l-Hattab, namjesnik Kufe	327
Omer ibn Hubejre, namjesnik Gornje Mezopotamije	327
Ebu Bekr Muhammed ibn 'Amr ibn Hazm, namjesnik Medine.....	327
Abdulaziz ibn Abdullah ibn Esid el-Umevi, namjesnik Mekke.....	328
Abdulmelik ibn Rifa'a ibn Halid ibn	328
Sabit el-Fehmi, namjesnik Egipta.....	328
Isma'il ibn Ubejdullah ibn ebi el-Muhadžir el-Mahzumi, namjesnik Maroka.....	328
Es-Semh ibn Malik, namjesnik Španije.....	328
Drugo: Omerova pravednost pri imenovanju.....	329
državnih službenika i upravitelja	329
Treće: Direktni nadzor i kontrola nad državničkim poslovima	330
Četvrto: Strateško planiranje	333
Peto: Organizacija administracije.....	334
Šesto: Borba protiv korupcije.....	337
Povećanje plata državnim službenicima	337
Čuvanje od laži	338
Zabrana primanja poklona.....	338
Zabrana pretjerivanja i rasipanja	339
Zabrana namjesnicima i državnim službenicima da se bave trgovinom	340

Uspostava direktne komunikacije između vladara i naroda.....	340
Revizija Bejtü-1-mala i prijašnjih namjesnika	341
Sedmo: Centralizacija i regionalizacija vlasti Omerove administracije.....	342
Osmo: Načelo fleksibilnosti u Omerovom upravljanju	344
“Zbog toga što te požurujemo nipošto nemoj odgađati namaz!”	346
“Trebao si sačekati da prođe ramazan!”	346
“Ne otežavaj ljudima!”	347
Fleksibilnost u dijalogu i međusobnom razumijevanju	347
Ideološka fleksibilnost.....	347
Deveto: Važnost vremena.....	348
Deseto: Podjela državnog posla i nadležnosti	351
Uzroci uspjeha reformističkog projekta halife Omera.....	352
Odlike Allahovih zakonitosti i pravila	354
Čvrsta i stabilna vlast	355
Sigurnost i stabilnost	355
Pomoć i pobjeda.....	356
Čast i ugled.....	356
Izobilje i bogatstvo.....	356
Velika popularnost moralnih i vjerskih vrijednosti.....	357
Uputa i čvrstoća u vjeri	358
Posljednji dani u životu Omera ibn Abdulaziza	361
i njegova smrt, Allah mu se smilovao	361
Posljednji govor.....	361
Popijeni otrov.....	362
Mjesto ukopa	363
Oporuka Jezidu ibn Abdulmeliku, nasljedniku u hilafetu	364
Oporuka djeci	365
Oporuka onima koji ga budu gasulili i u čefine umotavali	367
Odnos prema smrtnim mukama	367
Smrtni čas.....	367
Datum smrti	368
Imetak koji je iza sebe ostavio halifa Omer.....	368
Drugi o Omeru ibn Abdulazizu.....	369
Mesleme ibn Abdulmelik	369
Fatima, kćerka Abdulmelikova.....	369
Hasan el-Basri	370
Mekhul	370
Jezid ibn Havšeb	370

Plač monaha zbog Omerove smrti.....	370
Bizantski car	370
Kerameti koji su se desili u vrijeme Omerove smrti.....	371
Tužbalice za halifom Omerom ibn Abdulazizom	372
KORIŠTENA LITERATURA	373